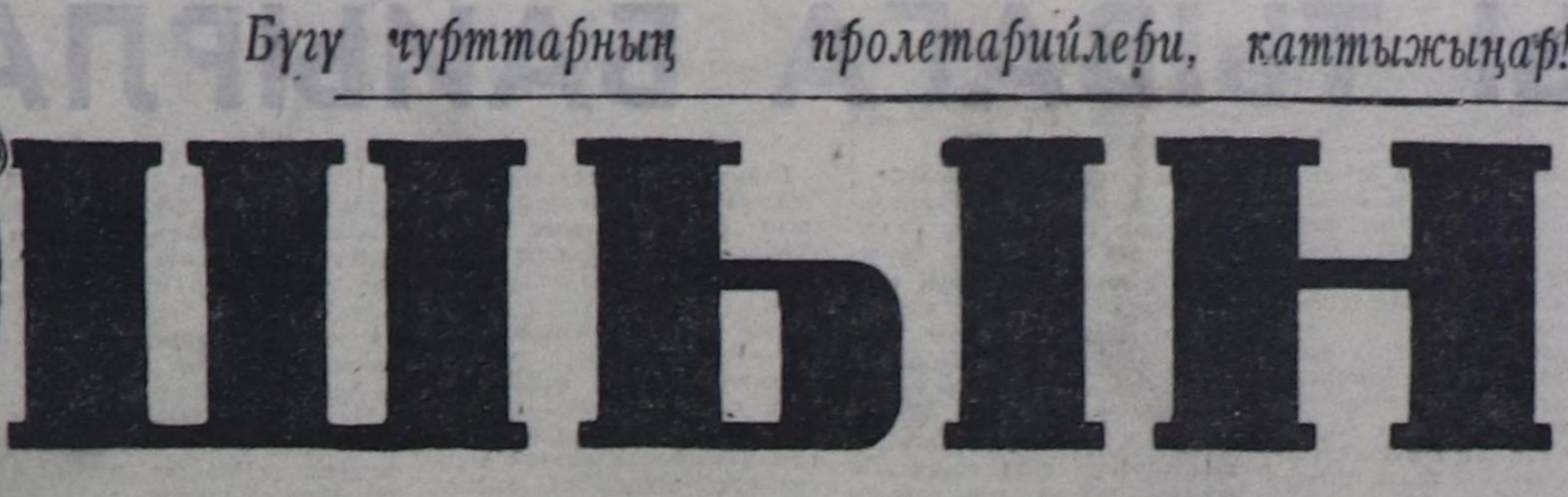

Өртээ 3 кеп.

газлазан.

Соколовтуң чугаазы

Бүгүдөгү бугу чоңун байырла-
ды — Октябрьдин социалисттик
Улут революциясында 67 жыл
ою-биле долбайштыр силерге
байыр чедирин туо мен.

Владимир Ильич Ленинге
баштаган болышевтер партиянын
удуртуугаазы-биле
болоткандыгын тикелгелиг со-
циалисттик революция дараа
биле мөлчүгүлдүгүн тургузуу-
дугу октаан, бистик турту-
вустун удустарынын салым-

алдарын байырлааин бисте
нин-биле кады социализм
акы-дуңаа чурттарынын
ажымчы чоңазы, депшилме
бүтү кижиге төрөлгөн байы
лаалай-биле демделген тура
дыр.

Совет кижилер бо байы
далга политиктик болган
күш-ажымчы белик көдү-
лүшкүчүнүн байдалында ую-
ражын турар. Боттарынын
карак кызыл күш-ажымчы-
ле олар Төрөн чүрттүн эки
номиктик болгаш камгаа
күчү-шылдаын быжылган ту-
рарлар. Бистик улзузун
СЭКП-ин XXVI съездинин
(Тонгучу XX ардына).

га, далаң-халхачларынга болган инженер-техниктер ажилдакчыларыга 1984 чыл төгүлдү. Мурунку чамдык далаңдарда хожуулаашкынны турган бо трестин ишчилери ботарынын бар аргаларын болган курдывырларын дилеп тил, күш-ажалын сагалта-чуруум коллектив бурунгу быжылаан түнөөлөндө бо чылын көсүк чедиишчилерини чедип алган. Ук трестин ажилдакчылары бо чылдын эрткин он айында көрөөлү ажилдар плагын 101,3 уму, объектилерин капитал септелгезин кылым чорударынын плагын 118,6 уму күтсөкн болгаш күш-ажалын буюдукучулар эрткин чылдын бо чедиишчилерини бейнеледи. Ынамы чедиишчилери дээш ук трест РСФСР-нин Азиз Советдин Президенту Хундагал бижин-биле шаңгалган. Оом хохорайла буюдулгелерин ажалчыларына — септелгези эргеленди шевердечи З. Куулар, туудук кекертери болгаш конструкторлар заводунда бригадир Н. Коломисов, механизация участогунда кран башкарыкчыны В. Тимарев болгаш өскөлдөрдө Улуг Октябрьга уктуктур алган хүлээлгелерин чедиишкынни күтсөкнөкн, байырлагынни

«...биздин кундүзү кундүзү
жердеги түн аягыткан
мен сурак кийинки сорулга-
ларга жөнөйтпеген. Мен
дээрарайгы социализмди
болбазыраайгыжыларын тал-
лазы-биле бастын Мурунгу
тургустуган сорулгазын
туурайы туталай турарым ол.
Чотуган ол сорулгага-би-
ле партияны өлтүрүшканын
кол туткун, чуртуну экономик-
кага болган соңна хөгжү-
лөтүнүн бүтү пазыны тодарты-
шыны туура. Оларын шийир-
түүнүн бастын Төрүн туура
улам-на күнүтү болган
жаас-чараш, бастын нийетиле-
ш — улам-на сырый катыш-
кан, бастын амыдыралдык-
ты — улам-на байлак утка-
ныларды болган би-шырак
болдуур.

Москвадан Кызыл шадуте
болган болган шериг парды
болган ажычы чоннарын

чаалан алышкынын
гелат камгалар дээр. Би-
жазыраайгы бүтү-ле туу-
ын кылп келген болган
бист-да бис.

Бистин Коммунист-
терге дээр! Улуг совету
улуг.

Улуг Октябрьдан төртүн
чеген чаа нийетиле тур-
дээр!

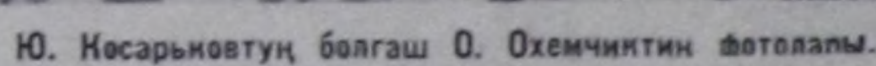
Бүтү дегереге быжыр,
улубаз тайбын дээр!

Мында келген кижилер
казым дээр!

Дашканы кядурерин
чээрер көрүнөр.

Константин Устинович
неконкут тутазын үрү-
дөлтө алыш нашкашкы
биле уткаан.

Хулээр алышкын түрөк
ханызмалдан найыралды
даалга ырткан.

2-ги арын 1934 ч. ноябрь 8

ОКТАБРЬНЫН МӨНӨГӨ ЧЫРЫ

(Төрүтү.
Эгеи 1-ги аркыда).

Шинтилерин боттандалары, 1984 чылдын пландары, он бирги беш чылдын даалгаларын чедикшигине күчүсүдүр дээр шүдүгү демисеби турар. Ала-чурттуу Улут дайынына совет улустун Тийлөгөзүн 40 чылын төлөткүчү дээр социалисттик чарыш улам-на калыбын турар. Бистин чуртувустун ажалы чокчона, Армиянын болгаш Флотун дайымылар партия Төп Комитетинин октябрь (1984 ч.) Пленумунун шийирлерин, СЭКП ТК-нин Чингиз секретары, СССР-нин Дээди Советин Президиумунун Даргазы К. У. Черненко чуртувустун совет кижиге дугайында партиянын сатыш салымшыкынын чак алдерети кылдыр хулаа алган.

Октябрьнын идеалдарына, даштык политиканын ленинчи принциптеринин шыгына Совет Эвилелин тайбыттын доктринал база чыгылыш чок тук тудукчуз болуп турар. Дайын айымын чыгарыларынга, делегей байдалын калкышкыларга АКШ биле НАТО блогуунун башкарыкы бөлүктөрүнүн политикалык айтмышкынары болгаш агрессия чөдөлөнүшкөндөр шийик болуп турар. Олар болза СССР-ин база оң азынчаларын шериг күчүнүн талазы биле артып аларын оралдык, чексиз елдерде будурегин тузук-соксал чокка улгатырды, чегелгендикти кызыгаарлар, комсомул милитаризация болуптурас таалай-биле чуртуушкыныкынары моондалат турар. Барымын Европада ортоккы аракыштык америка ракеталарын таарыштып тургусканын аяролот шыгыны айымды дигердеген.

Шак мындыг байдал турза, бистин Төрөн чуртувустун күчү-жүзү бижыларын дээр белик организмигиз, аксеткилдиги күш-ажыл совет кижиге бүрүзүнүн бирги хамаатин болгаш патриотчу хулаагын болуп турар. Бистин чуртувустун камгаларын күчүзү, Чексизтик Күштеринин дайынчы белектели белек дегендиги турза дээр Коммунисттик партия биле совет улус бүтүл чуртуушкыныкы болгаш кылдыр даа апар. Бодуштун чуртувустун айым чок чуртун, бистин азынчаларын дайынчы айым чок чуртун каян-даа кошкатыла болгаш кошкатыла даа бис.

Коммунисттик партияга, социалисттик Төрөн чуртка, бодуш чонуга кызмат чокка берилгендикти бузууга кижиктирген революция болгаш дайын чачылдарга шыгы совет дайынчылар совет улустун тайбын чогаалдык күш-ажымын камгалалдык будурегин тургуп турар. Барыла Керзенин киржикчилери күрүленип ариаларын дайынчылары биле калк дайынчы чыгыс одуруга туржуп алган, олар белек серемчелик сатып турар болгаш бодуш патриотчу база интернационализм хулаагын аларын биле күчсизирине кайы-кезезде беле.

Октябрьнын социалисттик Улут революциянын 67 чык оң дегерези! Маадыр совет чык болгаш оң күчүзү Чексизтик Күштер дегерези! Бистин бүтүл чуртуушкыныкы хей-атт кижиктирген болгаш организмигиз — Совет Эвилелин Коммунисттик партияга дегерези!

Шалдуу кымыга күчүзү, мун-мун үнүт «Ура!» чыгыла, артык дегерези салдуу динирин үнүт. Болдырын дашташкыны биле Совет Эвилелин Күрүн Гимниинин аяла-зын катжык турган. Шериг парды эгелз. Кызм шалге барабачылар биле фанфаристер — Москва шиги музика учулшкынын кижиктиргендер кирип келген. 1940 чылда эгелз чачыл эгелз, бистин Төрөн чуртувустун найсылалдык парадты эгелз харыскалы болгаш хулаагын өргөн оларга берген.

Мавзолейин баярдыга М. В. Фрунзе атыг Шериг Академиянын диниакчылары чедип келген. В. И. Лениннин инициатива база хулаа киргизген биле 1918 чылдын декабрыда тургускан бо Академия совет шериг бодолушкынын төртүнүн бирзеси, бистин маадырдыг Чексизтик Күштеринин командиерлик кадрларын булут дегерези чары апарган. Оң чед чире доошчулар Совет Эвилелин Маадыр атыг.

Марш алаарды кызмат комсомолдарын салгакчылар — В. И. Ленин атыг Шериг-политик Академиянын диниакчылары. Оң диниакчыларын 1920 чылдын марта Академиянын бип дугарында доошкан. Оң бэр ам Академиянын доошчулар кол-ла сорулгыз — анык дайынчыларын идея талазы биле калып турар, тургуптун политика диниакчылар биле Армиянын болгаш Флотун доктринал хандыры келген.

Парад чыккалында дегерези мун туктап офицерлерин идирилерден көргө, боду-га аажок дөмөй шыккан сатымдыр. Бичалда-даа оларын

чазык эрес-сорукут арын-шырайларын топтап көрөлинер. Чыккалыда капитанар В. Ромайкин, Н. Бастрыков, Бирзезин ийи Кызыл Сыдыс орден биле, өскөс — Кызыл Тук орден болгаш «Эрес-мадырдыг чорук дээр» медал биле шаптакан Олар тайбын чедип дайынчы хулаагын устерелг күчүсүз келген дээр шаптакан. Ала-чурттуу Улут дайынчынын маадырларын чачылдарын оларын оолдар, оолдарын оолдары уламчылап, байдып турар.

Шалдуу Ф. Э. Держинский атыг шериг Академиянын, Кукятыг таик шериглеринин Совет Эвилелин Маршалы Р. Я. Малиновский атыг шериг Академиянын диниакчыларын, чуртун эң хоочун шериг өрөөлдег чирини — В. В. Куйбышев атыг шериг-инженер Академиянын парад кеззэ өрткөн.

Химиктиг камгалалдын Совет Эвилелин Маршалы С. К. Тимошенко атыг шериг Академиянын, Ю. А. Гагарин атыг шериг-агаар Академиянын, профессор Н. Е. Жуковский атыг шериг-агаар инженер Академиянын кижиктирген марштан өрткөн. Дарызында колонналык кымыда кызыл сыдыктыг анык чок хулаагын. Оң дээр Калынырааттын дээр шериг дайынчыларын дээр шериг акадминистрация болгаш офицерлер Флотун келер чедип офицерлер дээр.

Шалге — парашют-десантчиктер, бистин алардык чалгынын чалг шерикс. Оларын СССР-ин КАЧ-тын Командыра Моссовет атыг камгалалдын дээр камгалал дайынчыларын курсантыларын солаан. Оң дээр чалг шерикс. Ф. Э. Держинский атыг шериг шериглерин диниакчыларын дайынчыларын өрткөн. Шеригин аны-агы хейерлеринин талыкчыларын шериг парадтыг киржиктег бистин Чексизтик Күштеринин дайынчы белек телетелин, Октябрьнын чалал айтмышкынын камгалаларынга кеззэ белектели дугайында партияга болгаш чонга рапорту кылдыр көрүп турар.

Кызыл шал-Ала-чурт төгүзүн хей-хей чуртуу болушкынын шерикс чирини шал-чонун сактышыкынын, бистин сактышыкынын оңа бис биле дайынчылар. Ам ба-за маада, Москванын тайбын дээринин алаагы дайынчыларын бо парад чыккалынын көрүп турар. Бо-ла шалге өрткөн оң 1941 чылдын маадырдык парадын чабыр-ла сактып кээр сен.

Ноябрь 7-ге дугерезе Москанын кырын шегесер кара булуттар айт алган деп, дараа-зында хун «Правда» солуга бижз. Кудумчулар, шалдер, баянчылар кырышарын хар-биле шийитириг. Дан баянчылар харгыш шууган эгелз. Оң дээр фашистерин коргун маал турганын соок кыштын меззиз болгаш. Бодушн национал байырларынын хулаагын орус чер кышкы шийткен.

База бир тодаргаш факт: байырлал будурунун дугерези оң Ленинин мавзолейинде оңу дайынчы баштайгы хүнеринден эгелз айт шыл турган кыжгенин аң калкын, чычанган оң совет дайынчыларын мурунуга олар чун камгалалар деп чирини символу болуп көзүлген. Оң соола мавзолейин ачылар чажырып, көжгелзези: Москва дээрин камгалалчылар найсылалдык агаар дегерези идегелг камгалал турган.

Кызыл шалге парадтан шерикс дорт-ла фронтуге чоруп турган, алаа шалдык аяк эвес, дайын Москва чоотунга турган. Чоотунга маада, Москва чоотунун харгыш шалдерингиге гилтерги шериг машинасы баштайгы өлүмүз аштырышкында таарышкан.

Найсылалдан чүгө 40 километр маршқа, Волоколамск шоошенин эгелзези фашистерге баям-даа черин берейн, азы-тып дээр тулачуушкыны омыг уде аминия гегерези. Совет Эвилелин ийи дайынч Маадыр А. П. Болдородовтун 78-ки азымгы диниакчы чорудуп турган.

41 чылдык ол парадтыг киржип шыдааган мен-ноябрь 7-де бистин учуостугууска жонуг чинг тулачуушкына болуп турган — деп, Афгансиз Палестинеге чуртуула турар. Бичалдажок өскө парадка — 1945 чылдын июнь 24-те болган Тийлөгөзүн суратыг парадтыг киржик мен. Оң ийи агы шериг парды Ала-чуртун Улут дайынчы ол-бо талазында кызыраган, бистин улдуушкун чачын-сынын чок тура-сорууну болгаш маадырдыг чоруну көргүзү болган.

Кижиге төрөгөтенин фашизмдин бачытыг халааында камгалал алган совет дайынчынын маадырдыг чоруну оң оңу улуту Тийлөгөзүн 40 чылдын будурунда бүтү дегерези доту күчүз биле көстүп турар. Социалисттик күрүленир шериг күчүзүнүн талазы биле агарындын сарымл чок планларын салып турарлар чок азынчалар. А бистер, хоочундар бистин алардыг төгүсүзө анык салгалды кижиктирген турар. Бистин салгалчылары эң төлөткүч — деп, аң хари салгалы биле чуртуула болуп мен.

Аларажан генералдын өсөргөтө дигер херич кылдыр Кызыл шалге Москанын бол-

гаш Калининн суроворчуларын келер удеи далай гвардиянын — нахимовчуларын колонналарын кирип келди. Нинти шеригин РСФСР-нин Дээди Совети атыг Москанын дээр камгалал учулшкынын курсантылар чыккалыда хатган.

Шалге күчүзүг шимчедикчелерин даш-шимезин чачылган. М. И. Калинин атыг мото-адымгы Тамань дивизиянын дайынчы машиналарын көстүп келди. Оларын соола-дан агаар-десант шериглери өрткөн. Агаардан халаадыкына уду камгалалдын шериглерин танкистер, артиллеристер, зенит-ракета кесектери оларын солаан. Дайынчы техниканын колонназын тактиктер болгаш оператив-тактиктер ракеталарын кесектери доошкан. Бистин партиясы болгаш Совет күрүн тайбын минак дашкычын полктыг тула-дышкынын чортуушкына, оң биле чегелзештир империялызмин агрессия чуртууларын уду чуртун камгалалын агарын, совет Чексизтик Күштерин күчүзүг факторунун дайынчы күчү-шылдын шүдүгүг бижылган турар.

Мавзолейин баярдына катышкы шериг оркестринин одуруулар чыккалыкта. Кызыл шалге шериг парды доошкан. Оң Совет Чексизтик Күштерин күчү-шылдын, оларын кымыда-даа агрессор-га өлүмүз согушкуну бээр керези белектелин будурегин херезин болган.

Кызыл шал — Октябрь байырларынын чач-чаа одурууларын көстүп кээ турарын кычар-даа аажок улут экран минак кылдыр сатымдыр. Найсылалдын ажалы чончона талыкчыларын чыккалы эгелз. Күсүк колонналарын кырында халыктын кызыл туктар болгаш транспаранттар хиксик, чекетер, хей салыг агаар шарларын гилтерлерин чалгып турган. «Партия биле Ленин — калы торзөн алышкылар» Идирилер баары биле улут Ленин портретин өндүр белек чалаан машина шимчеп өрткөн бар чоран, оң мындаа «СЭКП-ге алар» — деп өсөргөн бижз кымыз тук. Советтер чурту СЭКП-ин эгелзези XVII съездининг чирини кырында белектелин уде-ичке кирпекен. «Сызылдын съездине» — ленинчи ула-нышкын биле» деп кыгыт-рыгы шал азын чыккалы биле бис уктаа. СЭКП ТК-нин байырлал мурун чарында болган октябрь Пленумун партиянын оң чингиз шүдүгүн чалгыш чонун будурегин биле бадиктал көргүсөк.

СЭКП ТК-нин Чингиз секретары, СССР-ин Дээди Советин Президиумунун Даргазы К. У. Черненкоун портретин алаады: «Партия шил алганы оруу биле — коммунист тургузушкынын болгаш тайбынын оруу биле бижым биле бар чорур» — дээр өсөргөн бижз, ол болза коммунисттерин партияны доошкан сирый катжыкы совет улустун ажал-херектерин болгаш күзөл-бадаларын илергейел турар.

Шалдуу кымыда Совет Эвилелин, Коммунисттик партиянын алдарыктын ийерз салымшыкы хей салыг кижиге «Ура!» дээр үненир биле жолжуп, чачылгын турган. Пионерлер мавзолейин чадалары биле маадымгы үн-геш, партиянын болгаш күрүленин уауртукчларына чекеттери база кымыз кожаа пестерин тыыккан.

Социализм биле тайбын чарылбас. 1917 чылда чач-чаа тургустунган Совет Россия бир-ле дугарында тайбын дугайында декретти үндүрди. Бичалдажок октябрь күнү-ринде эгелзези тайбын камгалалын СССР-ин күрүн политиказын апарган. Коммунист партия, Совет күрүн тайбын улустарын айым чок чоруп болгаш калы ажалдыкымыз дээр ий бижыт, туруштук демиселер бооп келген болгаш каян-даа мид болуп. Оң будурегин бадикталы — ш К. У. Черненкоун «Вашингтон пост» солу-нун америк корреспондентинин айтырышкына харыла-рын, КНО-нун Кол Ассамблеянын сөөлүг сессияныга Совет Эвилелин кылганы баа тайбын инициативалар бооп турар. Улут Октябрьнын 67 чылдыгга тураскалыг Москвага болган байырдыг хулаагына совет улустун тайбын чачылгын чок чүткүзүн чачылганча биле көргүсөк.

«Бүтү бөмбүрзетин кижиле» Яролоту, хикитик болгаш массалыг уузулукшынын чекеттерин өскө-даа хейерлерин хоруруу дээр демиселди улам калыбарыгыз. Байыр-ладыг Москанын кырында күчүзү биле чачылганга ол кымын партияныкы ол кымын чир бөмбүрзетин бүтү будуруларга диниалган. Сибилг чурган жанаа азы-бур айым-сөөк болгаш кешти кижилерин күчүзү хала-рын ол кымынга харылаан деп, бөмбүрзетин кымын да ужукаан өлүмүз ракетаны сый тулап алган турарлар.

Америк администрациянын бурууш биле айымдыг кымын чачылгын дегерези аңа чурган парын байдалын үзгөндө боттарынын кол сорулгыз — тайбын херзэн күш-ажымын биле бижылдары болуп деп, совет кижилер кычар билип турарлар. Маадыр-хоорай Москанын күш-ажымын рапорту

бижзэн машиналар Кызыл шал биле эрткен: 1984 чылдын 10 айларын иштине үлөтүргө күш-ажымын буду-рукчулугу 2,3 хуу бээр, продукциянын бот-үзөи 0,7 хуу чингиз. Чүс-чүс миллион рубльг планда ажыр продукциянын будурун үндүргөн. «Улут Тийлөгөзүн 40 чылдын — 40 шылды күш-ажымын недеян дээр» патриотчу шимчешкиле найсылалдын ажалы чончона бүтү кол-лективтер кирип келди. «Күш-ажымы дээр — алар болгаш хулаа» — деп шимчешкин массалык биле калбарган.

Найсылалдын Октябрьга рапортуна неместир мындаг фактыны база көргүзүп бол-лор: бо шалын кылаштан өрттү турарларын аразында кижилерин күчүн ийизиле хей — коммунист күш-ажымын шалымчылар-дыр. Чыккалыларын колонналарын чоруп турар болгаш Москвага келзек-60 ажал күш-ажымын кол-лективтер эркен чылаа соци-алист чарыштын түйнелерин дугар СЭКП ТК-нин, СССР-ин болгаш РСФСР-ин Министрлер Чогулдарын, ВПС-тин болгаш ВЛКСМ ТК-нин шилчир Кызыл туктары биле шийиткан.

Бистин ажалыч болган таарыкчыларын күрүленин сүлө-демээ — Калдыр болган Москва — база-ла мында чоргаар атыг будурулгын ажалчыларын колонназын кастаан. «Калдыр болган Маадыр» — металлургия планда ажыр кылган эгелз-лиригдин тайбышталыг чал-тайы оттары биле Октябрьга салоттап турарлар.

Бо чылдын майын баярны мурун чарында ол будуру-гөтө ш К. У. Черненкоу бары чоран. Ажалчылар биле ужу-ражыкчыларын үзгөндө оң берген сүмелер болгаш наалары. Москанын металлургияга, чуртун бүтү ажал-шычкеринг ажал-чоруду-галыгын тодаргаш уауртуула-рын апарган. Чижэ, Константин Устинович будурулгын тех-никтиг уде дерикшигине оңа ужу-ражыкын дегерези. Оң уутуурабас ужуражык-кынын соола эрткен уенин дугузунда «Калдыр болган Маадыр» коллектив салды-кан сорулгын күсүдөр дээр хей ажалды кылган. Будуру-гени сокатылган турган, чачылгын чач чуртула кез-зе — калбак демилерин ий-ли, болбаазарынын оңа-гын ажалдап кирген бол-лур. Күчүлү сорт-прокат ста-ны, өскө-даа хей-хей автомат-мыттыг агрегаттары бол-гаш деригелерин ажалгалта киргеш, чедикшигине ший-гезин айт турар.

Шалыч ажалдаары — коллективтин алардыг чачыл-лы. Чуртун хей-хей метал-лургия заводтарынын ажал-лаады үгөн турган. Ала-чуртун Улут дайынчынын калы-дошкун чедизе «Калдыр болган Москва» болууга оңа аар чуртун алган, ажаллап турган. Угөр-бооларын алаш-таан дааш-шимезин чекетер аныкылы, херим шийне бон-балар чачыл турал-ла, метал-лурга хулаа-да, дүс-даа ажаллап, катеп септеп кыл-ган тапкыларын болгаш угөр-бооларын муруну одуруулар-гы чорудуп турганар. Бича-арга дөртен беш чылдын майын 9-та заводка баштай-гы тайбын калы эгелзирген.

Найсылалдын будуруле будурушун ажалыч допу наамдарында утудурабас оду-рулар хей. Баштайгы беш чылдарын «Чедер болгаш өрт» — деп алардыг кыгы-гырындаан саа программасы биле башкаар станоктарга чед-ди — «Красный пролетарий» заводтун эрткен орун илды. Оң ажалчыларын белек со-рулгын салганын: заводтун финансылык ийги эгелзэн ажалгалта киргеш, таарым-чал будуруле системаларын үнденин болуп ужурул ро-боттары болгаш роботтук комплекстерин мөөңү биле кы-лып үндүрү эгелзэр ужурул.

Кызыл шалге кымыл чед-ди тайбын ажалыч чедизе. СЭТА-нын корреспондент-теринг оң чуртуула. Чач шүтүмари маал-ла хуу-са-зында доош — метро тула-чуларын чачылгын чок дүрүм илды. Эрткен 50 чылдын дугузунда ол дүрүм чире чачыл-даа катеп хакыптан.

Чер алаанын орук тулачу-лары — бодуш күш-ажымы чачылдарыга чоргаларын эргелг. 30 чылдар-ла олар Алексей Стахановтун эгелз-шин дегерези. Бичалган стаханов шимчешкынын чары-тук чүс чыл ийилегин метро тулачуларын оңагы калды-лушкун биле белектелип тур-рлар. Оң билеге алар бол-дурган күш-ажымы эгелзед чүс-чүс бригадалар база 102 участок кирип турар.

Совет улустун Октябрьга рапортуна чок күчүлү бирзези БМ-да күш-ажымын кай-гамчык тийлесе дугайында меззэ эелен турар: аажок улут магистралда комсомолунг өт-түр шимчешкынын бир чыл будурулгын эрте эгелзэн.

Кызыл шалге БМ-нын ко-лонназы ам чок, кымыда-даа Бүтү-эвилелин шалычын ту-дуунун коллектив найсыла-ла Октябрь байырдыкын бо-дууну төлзөлерин чоруткан. Оларын бирзези — Соци-алист Күш-ажымын Соци-алист Күш-ажымын биле се-седалжы көрөлинер. Оң база Социалист Күш-ажы-мын Маадыр, бистин чур-галашкыныс И. А. Бондар-ын бригадалар чөн баа ба-рын чүктөн бодушта кы-куштур кайчар ужуражы кы-чкыткан бүтү чурт хайга-лар турган болгаш. Байка-Амур магистралын тулаштур-ган салдым зөвонүз чары-тыг өшүктөр калы салган.

Бистер болза, чүм тагы-ны аштан, чер оваларын уруу, көвүрүлгүн тулап, тошыл-дерия өтүр касыкыдан бистин эштеринин чик эвес ажал-ын чүтүл түнзүн бис — деп, Иван Николаевн чуртуула — Магистралын бүтү чурт тулап турар азырын БМ тулауун кижикчилерине болгаш ажалчыларынга СЭКП ТК-нын байырдыг чачылга ажалган. Бүтү-ле республика-ларын келгенер хол-холуудан тулуккан трассада ажаллап турар, биске техника биле ма-териалдар мун-мун адрестер-

бүтү делегейде эки шылары биле сургажын ол пестерин хой националдыг коллективтер кылтып турар. Найсылалдык пест-тавычыларын бодушн про-дукциянын будурулгине күр-түн хөвөни болгаш будуру чүдүлдерин ажалгалта турарлар. Оң аныгда пест-тавынын аны-бүрү өнөрлөрг кылдыр будуу-рунга хериктик будуктарын бистин чуртуус өскө-даа күрү-нелерден айт турар.

Күштүг «СЭКП-де» Кызыл шалге кирип келгенер. Олар-нын даш-шимезин төгүсүн са-гымдыры келер. Оң дээр мутур 60 чыл мурунда бол-ган болушчулар — Бичан, 1924 чылда Октябрь байырла-рын дегерези турган хулаа өнүгү кымыл будук биле доо-улап каан он «СЭКП-де» тер бо шалду таарып өрткөн. Мос-ка хохорайын автомобильг ажалчыларын күрүмк мастеркаларга кылганы ол он машиналар бистин чурту-вустун база бир кол алыр бо-лур машина тулашкунуун төртүтүлгенин үс-чаадын салганы ол.

Бо өргү машиналарын Октябрь байырдыгыга кириш-тири биле дери турга, бистер баштайгы машинага: «Совет ажалыч кижик капиталистерде чок автомашынын кымыл бу-дуртун» дээр планкыты бижип каан бис деп, «СЭКП» заводтун хоочун ажалдакчы-«М. Филтер» бистин корреспон-дентине чуртуулаан. Хоочун ажалчынын чуртуулааны бо сөстөр амыг бо хүнерде бис-тер өөрүчүг сатымдыр. Бичалдажок оларын баштай-гы кылган автомашын деле-гейде эң баштайгы социалист күрүленин автомашыл тулауш-кунуун эгени салганы ол. Амыг уде Совет Эвилелин кылган автомашынын 85 дашкыч чуртуулаа сатып уу-рул турар.

Москанын Лихачев атыг автомашыл заводунун көлүр уде кылдыр автомашынын макели чыккалыга улауу алган кел чыдылар.

«СЭКП-169» деп маркыл бо машиналар багы орутка-га турулбас болган идегелг чорубу биле оңалганын турар. Хей принциптерин коюп алыр бо машина көдөзүн ажал-чынычкеринг чорук таарым-а-лыг болуп — деп, ол заводтун кол инженер В. Костин чур-туулап турар.

Метро тулачуларын ко-лонназынын транспорттын-да «М» деп жүк биле кожа дашкыч чуртуулаа бижип каан чор: он бирги беш чыл-да олар чер алаанын ол хире узун шүтүмун дугар. Оң дээр мурунда беш чылда-зында элзэн хей болуп турар. Чыккалыларын колонна-зында чер кызычкыларын бригадир, Ленинн комсомол-дун лауреады Николай Кустов көстүп чор. Оң уаурткын комсомолчу-аныктар коллек-тив чыл даалгалын октябрь-да-ла күсүлсөк.

Бистин социалист кү-лзгелеринг бижип кааны дугар. Чач чылдын будуру-ле Горьковский — Замосворск райкунуун «Ленин», «Орехо-во» база «Кантемировская» деп чач астаналарын баштайгы пестерлерин хулаа алар — деп, СЭТА-нын корреспондент-теринг оң чуртуула. Чач шүтүмари маал-ла хуу-са-зында доош — метро тула-чуларын чачылгын чок дүрүм илды. Эрткен 50 чылдын дугузунда ол дүрүм чире чачыл-даа катеп хакыптан.

Чер алаанын орук тулачу-лары — бодуш күш-ажымы чачылдарыга чоргаларын эргелг. 30 чылдар-ла олар Алексей Стахановтун эгелз-шин дегерези. Бичалган стаханов шимчешкынын чары-тук чүс чыл ийилегин метро тулачуларын оңагы калды-лушкун биле белектелип тур-рлар. Оң билеге алар бол-дурган күш-ажымы эгелзед чүс-чүс бригадалар база 102 участок кирип турар.

Совет улустун Октябрьга рапортуна чок күчүлү бирзези БМ-да күш-ажымын кай-гамчык тийлесе дугайында меззэ эелен турар: аажок улут магистралда комсомолунг өт-түр шимчешкынын бир чыл будурулгын эрте эгелзэн.

Кызыл шалге БМ-нын ко-лонназы ам чок, кымыда-даа Бүтү-эвилелин шалычын ту-дуунун коллектив найсыла-ла Октябрь байырдыкын бо-дууну төлзөлерин чоруткан. Оларын бирзези — Соци-алист Күш-ажымын Соци-алист Күш-ажымын биле се-седалжы көрөлинер. Оң база Социалист Күш-ажы-мын Маадыр, бистин чур-галашкыныс И. А. Бондар-ын бригадалар чөн баа ба-рын чүктөн бодушта кы-куштур кайчар ужуражы кы-чкыткан бүтү чурт хайга-лар турган болгаш. Байка-Амур магистралын тулаштур-ган салдым зөвонүз чары-тыг өшүктөр калы салган.

Бистер болза, чүм тагы-ны аштан, чер оваларын уруу, көвүрүлгүн тулап, тошыл-дерия өтүр касыкыдан бистин эштеринин чик эвес ажал-ын чүтүл түнзүн бис — деп, Иван Николаевн чуртуула — Магистралын бүтү чурт тулап турар азырын БМ тулауун кижикчилерине болгаш ажалчыларынга СЭКП ТК-нын байырдыг чачылга ажалган. Бүтү-ле республика-ларын келгенер хол-холуудан тулуккан трассада ажаллап турар, биске техника биле ма-териалдар мун-мун адрестер-

ден кээр турар. Биске дегерези база дуззы дээр бүтү совет улуска улуту биле өөрүл чет-тиргенин бистин хей на-ционалдыг Төрөн чуртувустун кол шалыгын эң өөрүмүнү өмүзөндөн дамчыдарын кү-зеп тур мен.

Москвада хун будура-де дерт чүс хире кижик чач бажы ал-ганы дээр байыр чедирини-нин хулаа элзэн айт турар дугайы хамчык билер статисти-ка тодараткан. Шак ол өөрүш-күнү бажы тулауун № 1 комбинатынын ажал-шычкыра болгаш оларын өөрү оларга шаптакан турар. Шут-ла за-воутун көмөкчилеринде на-йсылалдын чач кварталла-рыне магалыг чараш бажы-нар көжүп кээ турар. Бажы тулауун № 1 комбинатынын колонназын кырында тран-спарантылардан алырга, чур-та эң баштайгы хоорай тула-рынын бажы комплекси Ок-тябрь байырдыкын будуу-руле Крылатское «Көжү» чед берген.

Маава дерт муң ажал ө-бүдөсө экижиктын планшазы-нын кварталларын алы-рыдан аныгда, оларын шо-ладарыг, урулар саттардыг, полкыныкылар болгаш магалыгын, нитилел төп-теринг база чер алааны да-гажарлыг — ачы-дуза чедир-инин бүтүл комплекстиг чачайдыг тулауула шут белек микрорайон маал тур-рар.

Чач бажы алганынын өөрүшкүн чуртуула урөсө журулут, ол дээр биске про-фессионал чоргаларын хер-зедир — деп, Социалист Күш-ажымын Маадыр В. Кавустун будурегин чуртуула-ган. Оң дугайын СЭКП ТК-нын чуртуула деп көргө-н, чуртун бажы тулар комби-наттарын бригадирлерин «Тулачуу» ат-аларынын дугайында сөс деп чачаа-зында кочуп-ла шим,

